

SATURS

IEVADS	5
1. TEOLOĢIJAS UZDEVUMS	11
2. ATKLĀSME UN DIEVA Vārds	27
3. BAUSLĪBA UN EVANĢĒLIJS	55
4. TRĪSVIENĪGAIS DIEVS	75
5. RADĪŠANA	99
6. CILVĒCE	117
7. GRĒKS	133
8. JĒZUS KRISTUS	149
9. ATTAISNOŠANA	187
10. ATGRIEŠANA UN TICĪBA	201
11. SVĒTDARĪŠANA	231
12. ŽĒLASTĪBAS LĪDZEKĻI	245
13. BAZNĪCA	281
14. KRISTIETIS SABIEDRĪBĀ	297
15. PĒDĒJĀS LIETAS	315
PIELIKUMS	335
VĀRDNĪCA	345

IEVADS

“ES ESMU ceļš, patiesība un dzīvība ..” (Jņ 14:6)

Mūsu žēlīgais Dievs ir Sevi atklājis caur Jēzu Kristu Savā vārdā. Viņš atklāj mūsu vajadzību tikt atpestītiem, un Viņš atklāj mūsu Pestītāju. Tā kā mēs nevaram sevi atpestīt vai paši nākt pie Dieva, Viņš sūta Savu Svēto Garu, kas mūs aicina ticēt, sapulcina Kristus miesā un uztur ticībā dzīves gaitā. Caur vārdu un sakramentiem Viņš ik dienu mums piedod grēkus, stiprina ticību un svēta. Viņš palīdz mums šajā dzīvē un Jēzus nāves un augšāmcelsšanās dēļ ir apsolījis mūžīgo dzīvošanu un pestīšanu visiem, kas Viņu pieņem.

Tā ir patiesība, ko Dievs atklāj un kam tic Viņa bērni. Mēs to paturam sirdī un prātā, mācām cits citam un apliecinām visas pasaules priekšā. Šajā grāmatā šīs patiesības ir apskatītas, sniedzot detalizētu pārskatu par galvenajām kristīgās ticības doktrīnām. Grāmatā sniegts secīgs bibliskās mācības izklāsts, kas tiek izteikts un piemērots pirmā gadsimta kontekstā.

Visi šīs grāmatas autori ir luterāņu mācītāji un profesori. Mēs visi ticam, ka Bībele ir Dieva inspirēts, neklūdīgs vārds, kura galvenais mērķis ir atklāt mums Jēzu Kristu – patieso un vienīgo pasaules glābēju. Mēs ticam, ka Dieva vārds ir vienīgais neklūdīgais kristīgas dzīves un mācības ceļvedis. Šī grāmata atspoguļo šo pārlicību.

Mums ir vairāki pieņēmumi par šīs grāmatas lasītājiem. Vispirms – tā ir rakstīta pieaugušiem kristiešiem. Tā domāta, lai atbalstītu kolēdžas studentus un citus kristīgus pieaugušos, palīdzot izprast un pieaugt zināšanās un ticībā. Tajā tiek pieņemts, ka lasītājiem ir centrālo kristietības mācību un Bībeles teksta pamatzināšanas. Lasītāji, kam trūkst šādas sagatavotības, būs ieguvēji, ja pirms šīs grāmatas lasīšanas apgūs kristietības pamatus. Līdzīgi arī tie, kam ir augstāks

sagatavotības līmenis, būs ieguvēji no šīs grāmatas, bet varētu arī ņemt vērā, ka ir pieejami daudzi citi resursi tālākām studijām, tostarp daudz detalizētāks materiāls, kam šī grāmata ir kā saīsināta versija, – *Called to Believe, Teach, and Confess: An Introduction to Doctrinal Theology* (Wipf and Stock, 2005). Šis pilnīgākais teksts ietver vairāk doktrinālu tēmu un sīkāk aplūko lielāko daļu doktrīnu.

LASĪŠANAS SECĪBA

Ar šādu izpratni esam sekojuši ekumenisko ticības apliecību satura izkārtojumam. Pēc teoloģiskās metodes apspriešanas pievērsīsimies mācībai par Rakstiem un Rakstu mācībām par bauslību un Evaņģēliju. Tālāk apskatīsim mācības par Dievu, Viņa radību, cilvēku un mūsu grēcīgumu. Ar šiem pamatiem kā kontekstu aplūkosim kristietības centrālās mācības: Dieva žēlastību, Kristus personu un darbu un Viņa veikto attaisnošanas darbu. Pēc Svētā Gara darba – vest mūs pie ticības un tajā uzturēt – apskatīšanas lasīsim par Dieva plānu mūsu nepārtrauktajai dzīvei Kristū svētdarīšanā, par žēlastības līdzekļiem, Kristību un Tā Kunga Vakarēdienu. Tad apskatīsim Dieva nodibināto baznīcu un to, kā Viņš ir noteicis attiecības cilvēku starpā sabiedrībā. Visbeidzot, apskatīsim lietas, kas notiks mūsu dzīves un šīs pasaules galā. Jebkurai teoloģijas sistematizēšanai var būt gan priekšrocības, gan trūkumi, jo teoloģija ir nevis izolētu elementu sagrupēšana, bet vienots veselums. Iepriekšminētā secība ir noderīga, taču šīs tēmas var salikt arī citā kārtībā.

Jūs, protams, varat lasīt šīs nodaļas citā secībā. Mēs iesakām sākt ar pirmo nodaļu, kas pievēršas teoloģiskajai metodei un iepriekšpieņemumiem. Pēc tam jums var šķīst lietderīgi izmainīt nodaļu lasīšanas kārtību. Varētu būt noderīgi sākt, piemēram, ar Jēzus Kristus personu un darbu un tad aplūkot citas mācības. Varat arī uzreiz pievērsties tēmām, kas jums īpaši interesē. Protams, vajadzētu atcerēties, ka nodaļas balstās cita uz citu. Jums var nākties izlasīt dažas citas grāmatas daļas, lai iegūtu kontekstu jūs interesējošajai tēmai.

DAŽI IETEIKUMI LASĪŠANAI

Lasīt Bībeli kopā ar šo grāmatu

Grāmatas autori ir iekļāvuši daudzas atsauces uz Rakstiem. Tās ir neatraujama teksta daļa, nevis vienkārši dokumentāri citāti. Dažreiz Rakstu vieta tiek citēta tieši, citreiz ir atsauce uz to. Bet mēs jūs iedrošinām šos pantus uzmeklēt, izlasīt un pārliecināties pašiem. Kad tos lasīsiet un redzēsiet kontekstu, kādā tie rakstīti, jūs varat iegūt dziļāku izpratni par Dieva vārdu un tā lietojumu attiecībā uz aplūkojamo mācību. Jums varētu noderēt dažu pantu atzīmēšana Bībelē vai to iegaumēšana. Ideālā gadījumā, lasot šo grāmatu, jūs pastāvīgi ielūkosieties Bībelē. Ja vien nav norādīts citādi, mēs esam izmantojuši *English Standard Version* Bībeles tulkojumu.¹ Jūs varat izmantot šo noderīgo tulkojumu vai izvēlēties kādu citu (vai, ja to spējat, oriģinālo ebreju un grieķu tekstu), tikai pārliecinieties, ka tas ir uzticams tulkojums, nevis pārstāsts.

Papildu resursi

Tāpat kā jebkurā citā akadēmiskā disciplīnā, teoloģijā ir izveidojies specifisks vārdu krājums. Kādi no vārdiem jums būs pazīstami, citi būs jauni, un vēl kādiem būs precīzāka nozīme, nekā jūs zinājāt iepriekš. Katrā nodaļā ir norādīti galvenie termini, kas tekstā izcelti treknrakstā un ievietoti nodaļas beigās. Šo terminu definīcijas ir vārdnīcā, taču jums, visticamāk, būs noderīgi vispirms tos definēt pašiem attiecīgās nodaļas kontekstā.

Katras nodaļas beigās ir arī jautājumi atkārtošanai un apspriešanai. Tas ir sākumpunkts jūsu turpmākajām studijām vai sarunai ar citiem. Lasot jūs, visticamāk, atradīsiet daudzas tēmas apspriešanai vai studijām. Lai palīdzētu jums izpētē, lielākajā daļā nodaļu būs neliels saraksts ar papildu resursiem, kas ir labs sākumpunkts turpmākām studijām.

¹ Latviski izmantots 1965. gada izdevuma revidētais teksts (tulk. piez.).

Studējot kopā ar citiem

Iespējams, jūs lasīsiet šo grāmatu vieni paši savu personisko studiju vajadzībām. Tā var būt noderīga metode teoloģiskām pārdomām. Taču jums var noderēt arī šīs grāmatas vai tajā apskatīto tēmu apspriešana ar citiem kristiešiem. To var darīt lekcijā, Bībeles stundā, ticības biedru grupā vai sarunās ar draugiem un ģimenes locekļiem. Runājiēt ar savu mācītāju un citiem nobriedušiem kristiešiem. Apspriediet ar viņiem teoloģiskus jautājumus (vienmēr balstoties Dieva vārdā). Kopīgi daloties ar savām atziņām, lasot un lietojot Dieva vārdu, jūs visi tiksiet svētīti.

Iespējams, jūs izvēlējāties šo grāmatu, lai izprastu kādus uzskatus – savus vai kāda cita. Tā var būt obligātā literatūra kādā kursā. Iespējams, jūs vēlaties iegūt dziļāku izpratni. Mēs esam par to pateicīgi, lai kas arī jūs pamudināja lasīt šo grāmatu. Lai kāds būtu jūsu iemesls to darīt, mēs gribam, lai jūs zinātu mūsu mērķi. Sava evaņģēlija beigu daļā Sv. Jānis rakstīja, ka “šīs [lietas] ir rakstītas, lai jūs ticētu, ka Jēzus ir Kristus, Dieva Dēls, un lai jūs, pie ticības nākuši, dzīvību iegūtu Viņa Vārdā” (Jņ 20:31). Mēs neapgalvojam, ka mūsu grāmata ir inspirēta, bet mūsu mērķis ir tāds pats. Pareizas teoloģijas studijas vienmēr ved mūs atpakaļ pie Jēzus Kristus un Viņa sniegtās pestīšanas. Iespējams, šī grāmata būs jums izaicinājums, bet mēs lūdzam, lai tā palīdzētu jums augt. Mēs aicinām jūs uzlūkot šīs grāmatas lasīšanu kā daļu no jūsu kā mācekļu dzīves. Lūdziet, lai Dievs izmanto šo grāmatu, vadot Viņa patiesībā. Lasiet Viņa vārdu kā šo mācību avotu. Lietojiet Viņa vārda patiesību savā dzīvē. Tā ir patiesība, kam mēs ticam, ko mācām un apliecinām. Lai Dievs jūs svēta, kad pievienojaties mums, izzinot Viņa patiesību.

PAR AUTORIEM

- *Korey D. Maas* (S.T.M. – *Sacrae Theologiae Magister*, Konkordijas teoloģiskais seminārs; filozofijas zinātņu doktors, Oksfordas Universitātē, Ērvaina, Kalifornija) ir teoloģijas docents Konkordijas universitātē Ērvainā, Kalifornijā.
- *Timothy H. Maschke* (S.T.M., Konkordijas teoloģiskais seminārs; kalpošanas doktors, Trīsvienības evaņģēliskais seminārs; filozofijas zinātņu doktors, Mārketas Universitātē) ir teoloģijas profesors un pirmssemināra studiju direktors Konkordijas universitātē Viskonsinā.
- *Brian M. Mosemann* (S.T.M.) ir pasniedzējs Vestfildas Mājā (luteriskajā teoloģijas koledžā) Kembridžā, Anglijā.
- *Steven P. Mueller* (S.T.M., Konkordijas teoloģiskais seminārs; filozofijas zinātņu doktors, Daremas Universitātē) ir teoloģijas profesors un dekāns Konkordijas universitātes Kristus Koledžā Ērvainā, Kalifornijā.
- *Gregory P. Seltz* (S.T.M., Konkordijas teoloģiskais seminārs) ir teoloģijas docents un Starpkultūru kalpošanas centra direktors Konkordijas universitātē Ērvainā, Kalifornijā.

1. TEOLOĢIJAS UZDEVUMS

Kas jums nāk prātā, kad dzirdat vārdu “teoloģija”? Vieni domā, ka teoloģija vienkārši ir akadēmiska disciplīna – kā bioloģija vai vēsture. Citi ir aizdomīgāki, jo sastapušies ar dažādām teoloģijām, kas var atspoguļot vai neatspoguļot Bībeles patiesību. Vieni to uzskata par sausu, garlaicīgu un sarežģītu abstrakciju, kas runā par Dievu, bet, šķiet, nepazīst Viņu personīgi. Iespējams, jūs domājat, ka tā liecina par dziļu izpratni, centieniem izzināt Dieva vārda bagātības vai dzīvu un saturīgu ticību. Jebkura no šīm reakcijām ir saprotama. Kas īsti ir teoloģija? Kā tā veic savu darbu? Lai atbildētu uz šiem jautājumiem, šajā nodaļā aplūkosim vairākus jautājumus.

1. Teoloģijas daba: kas ir teoloģija?
2. Formālais un materiālais teoloģijas princips: sākotnējais informācijas avots un centrālā mācība palīdz saprast teoloģisku pozīciju.
3. Teoloģiskās informācijas parastie avoti: kā cilvēki mēģina iegūt informāciju no Dieva un par Dievu?
4. Dažas lietas, no kā piesargāties, studējot teoloģiju: atceroties mūsu vietu Dieva priekšā.

1. TEOLOĢIJAS DABA

Kaut arī teoloģija var nozīmēt dažādas lietas dažādiem cilvēkiem, tā būtībā nozīmē ‘vārdi par Dievu’. Kristīgā **teoloģija** ir mācība par Dievu, kā Viņš Sevi ir atklājis. Tā ietver visu Viņa rīcību attiecībā uz radību un īpaši Viņa mērķi, plānu un gribu par Viņa bērniem. Teoloģijas

studijas ietver arī šādas tēmas: kas ir Dievs, universa izcelšanās, cilvēka stāvoklis, Dieva žēlīgā atbilde Kristū un kristīga dzīve. Teoloģija apskata to, kā Dievs ir bijis un vienmēr būs iesaistīts mūsu pagātnē, tagadnē un nākotnē. Kaut arī teoloģija var aplūkot to, kā cilvēce ir reaģējusi uz Dievu, tā ir koncentrējusies uz Viņu. Pats visuvarenais Dievs ir patiesas teoloģijas objekts.

Teoloģijas mērķi

Ticība un pestīšana

Kristīga teoloģija cenšas saprast lietas, kuras Dievs mums ir atklājis, un to, kā šī atklāsme attiecas uz mūsu dzīvi un pasauli. Tādēļ tās primārais mērķis ir uzticīgi pasludināt Jēzus Kristus pestīšanas Evaņģēliju. Patiesa teoloģija norāda uz Pestītāju. Tā nav saraksts ar to, ko Dievs ir teicis, Kristus biogrāfija vai baznīcas vēsture. Tā noteikti nav to lietu uzskaitījums, kuras cilvēki ir darījuši vai teikuši Dieva vārdā. Teoloģija kalpo mūsu Kungam un Viņa Evaņģēlijam. Ikvienu mācība savā ziņā attiecas uz mūsu pestīšanu Kristū. Sv. Jānis savā evaņģēlija mērķi skaidroja, sakot, ka viņš to ir rakstījis, “lai jūs ticētu, ka Jēzus ir Kristus, Dieva Dēls, un lai jūs, pie ticības nākuši, dzīvību iegūtu Viņa Vārdā” (Jņ 20:31). Tāds ir arī teoloģijas mērķis: sniegt mums pestījošo Evaņģēliju un audzināt mūs ticībā.

Pieaugšana Dieva atziņā un izpratnē

Turpmāks teoloģijas lietojums ir redzams teoloģijas otrajā mērķī. Kad studējam un cenšamies saprast Dieva patiesību, mēs pieaugam atziņā un izpratnē par Viņu un Viņa vārdu. Mēs mācāmies lasīt un labāk saprast Rakstus. Mēs pieaugam izpratnē par Viņa gribu un ceļiem. Dieva bērns alkst pēc lielākām zināšanām par mūsu Kungu (1Pēt 2:2–3). Tās nav tikai faktu un informācijas zināšanas, bet dziļa, intīma, personiska pazīšana. Mēs uzzināsim vairāk Bībelē atrodamu faktu, ideju un konceptu, tomēr vissvarīgākais ir tas, ka mēs iemācīsimies labāk pazīt Dievu.

Daļa no ceļa, kurā iepazīstam Viņu labāk, ir pieaugšana zināšanās un izpratnē par bibliskajām patiesībām. Ko Dievs grib, lai mēs zinātu? Ko Viņa vārds māca par dažādām tēmām? Kā lai mēs šīs lietas izmantojam mūsdienu pasaulē? Tas viss ir daļa no teoloģijas mērķa. Tā pasludina cilvēcei visu Dieva padomu – Viņa bauslību un Evaņģēliju.

Vai tas ir vienkārši vai sarežģīti?

Kristietība kopumā un teoloģija īpaši dažkārt tiek apsūdzētas divās pretrunīgās lietās. No vienas puses, daži uzlūko kristīgo ticību un gaužas, ka tā ir pārāk vienkārša. Šis sagrozītais spriedums ir daļēji paties. Kristīgā ticība ir pietiekami vienkārša, lai mazs bērns varētu pasludināt tās patiesību (viņam un pat vēl jaunākiem bērniņiem dzīvojot ticībā Dievam). Bērniņš var apliecināt savu ticību, ka Jēzus par viņu ir miris un augšāmcēlies. Tā ir kristietība. Protams, ir vēl citas lietas, ko mācīties, daudzi temati un tēmas, ko studēt, bet tā visa centrā ir Jēzū Kristū izrādītā Dieva mīlestība. Kristietība ir vienkārša: tā ir par Dieva attiecībām ar cilvēkiem. Kaut arī nevēlamies pazaudēt šo bērna ticību (Mk 10:15), mēs arī negribam ierobežot savu izaugsmi, aprobežojoties vienīgi ar šo centrālo apgalvojumu. Mēs esam aicināti pieaugt Dieva atziņā (2Kor 10:5). Ja izvairāmies no izaugsmes iespējām, mums nevajadzētu gausties, ka kristietība ir pārāk vienkārša. Problēma ir nevis kristietībā, bet gan tajā, ka mēs nezinām Dieva vārda bagātības. Kristietība ir vienkārša vienīgi tad, ja mēs ierobežojam savas studijas un neuzklausām visu Dieva vārdu.

Teoloģijas iedalījums

Tāpat kā vairums akadēmisko disciplīnu, plašais teoloģijas lauks var tikt iedalīts apakšnozarēs. Galvenās iedaļas ir:

- **ekseģētiskā teoloģija** – tiešas bibliskā teksta studijas; Dieva vārda lasīšana un izskaidrošana;
- **sistemātiskā teoloģija** – Rakstu satura sakārtošana organizētā

veselumā; bibliskās mācības secīga pasniegšana pa tematiem (šī grāmata ir sistemātiskās teoloģijas paraugs);

- **vēsturiskā teoloģija** – apskata dažādu pagātnes teoloģisko kustību, baznīcu, grupu, cilvēku un viņu nozīmi mūsdienās;
- **praktiskā vai pastorālā teoloģija** – teoloģijas lietojums praktiskās kalpošanas situācijās.

Šīs četras jomas nav savstarpēji nošķirtas. Tās ievērojami pārklājas, un ikviens labs teologs kaut ko darīs katrā jomā.

No otras puses, iespējams, ka esat saskārušies ar sarežģītu Bībeles vietu vai īpašu kristīgās mācības daļu un pūlējušies saprast tās nozīmi un lietojumu. Dažas bibliskās doktrīnas ir izaicinājums. Kad sastopamies ar sarežģītu mācību, mums ir kārdinājums ātri padoties un gausties: “Kāpēc tas ir tik sarežģīti?” Rakstos ir izaicinājumu pilnas un sarežģītas mācības tāpēc, ka Dieva vārds vērsas pie cilvēkiem, kas dzīvo izaicinājumu pilnā un sarežģītā pasaulē. Mēs esam ierobežotas cilvēciskas būtnes ar ierobežotu izpratni, un Dieva ceļi mums pilnībā nav saprotami. Mēs galu galā tiekam saukti par bērniem, un Viņš ir mūsu Tēvs. Turklāt mūsu izpratni ietekmē mūsu grēcīgā dzīve. Ja mēs nebūtu grēcinieki un nedzīvotu kritušā pasaulē, mums šīs mācības nešķistu tik grūtas. Taču patiesība ir tāda, ka šajā zemes dzīvē mums būs grūtības saprast dažas mācības.

Vai kristietība ir pārāk vienkārša vai pārāk sarežģīta? Abi šie spriedumi ir kļūdaini. Kristīgā ticība ir pietiekami vienkārša, lai bērns to spētu izteikt, un visizglītotākais kristietis nekad neaizmirsīs šo bērna ticību un zināšanas, jo ar to pietiek pestīšanai (Lk 18:17). Taču kristietība nav vienkāršota lieta. Dieva vārda mācības palīdz mums pārdzīvot izaicinājumu pilnus un mulsinošus dzīves jautājumus. Dievs ir devis Savu vārdu, lai mums visas dzīves garumā būtu kristīga izaugsme un saprašana. Dieva bērns, kas tuvojas Rakstiem ticībā, nekad neizsmels to bagātību (Rm 11:33). Mums nepietrūks lietu, ko studēt vai mācīties no Dieva vārda. Tam ir viss, kas nepieciešams Kristus mācekļiem visas dzīves garumā.

Teoloģijas ierobežojumi

Paļaušanās uz Dieva atklāsmi

Teoloģija sniedz Dieva mācības cilvēkiem, taču ir arī jāatzīst, ka teoloģijai ir savi ierobežojumi. Tai nav jāizdomā jaunas doktrīnas vai jāmaina Raksti. Mums ir jāapliecina Dieva prāts pilnībā (Apd 20:27), tam neko ne pievienojot, ne no tā ko atņemot. Atklāsmes grāmatas pēdējā nodaļa stingri brīdina nepakļauties šim kārdinājumam (Atkl 22:18–19). Dieva vārda izmaiņšanai var būt rezultāti, kas pasaulei ir patīkami, bet drīz vien tas kļūst tikai par mūsu, ne Dieva vārdu.

Patiešs kristīgais teologs kopā ar Sv. Pāvilu apliecina, ka tad, kad lasām Rakstus, “nepilnīga ir mūsu atziņa” (1Kor 13:9). Savā vārdā Dievs atklāj visu, kas mums ir nepieciešams mūsu pestīšanai. Taču Viņš nav izstāstījis visu, ko mēs gribētu zināt par citiem tematiem. Kristiešiem var būt jautājumi par lietām, kas netiek Rakstos apskatītas. Ja Dieva vārds par kādu jautājumu klusē, mēs varam spekulēt, interesēties un minēt, kā varētu būt, bet mums nekad netiek dotas tiesības atbildēt Dieva vietā tad, kad Dievs pats nav pateicis mums Savu atbildi. Mēs neuzdrošināsimies likt savus maldīgos vārdus Viņa mutē. Kad Raksti patiešām klusē, teologam godīgi jāatzīst: “Es nezinu.”

Protams, ir vairāki temati, kas netiek tieši apskatīti Svētajos Rakstos. Taču tajos kāds jautājums var būt apskatīts netieši vai daļēji. Dieva bērns meklēs Rakstos, lai redzētu, vai Raksti apskata kādu tematu šādos veidos. Kad Raksti – tieši vai netieši – runā par kādu jautājumu, labs teologs pasludinās šīs patiesības.

2. FORMĀLAIS UN MATERIĀLAIS TEOLOĢIJAS PRINCIPS

Kristīgajā baznīcā, protams, ir daudzas dažādas teoloģijas, kustības un konfesijas. Daļa no teoloģijas uzdevuma ir aplūkot un novērtēt šīs atšķirības un to iemeslu. Reliģijas ir kompleksas domas

sistēmas ar daudzām dažādām mācībām un praksi, kas tās atšķir citu no citas. Kā mēs varētu sākt salīdzināt atšķirīgas sistēmas? Daudzas lietas var salīdzināt, bet laba vieta, kur sākt, ir divi pamata temati, kas parasti tiek saukti par formālo principu un materiālo principu.

Formālais princips attiecas uz informācijas avotu un lēmumu pieņemšanas līdzekļiem. Kā iespējams iegūt autoritatīvu informāciju par kādas ticības sistēmu? Kā ir jāatbild uz jautājumiem? Ja ir diskusijas ticīgo starpā, kā šis jautājums ir jāatrisina? Daudzas reliģijas norāda uz kādu svētu tekstu vismaz kā daļu no viņu formālā principa. Bet, kā drīz redzēsim, ir citi informācijas avoti, kas var ietekmēt teoloģiju.

Materiālais princips ir ticības kodols vai vissvarīgākā mācība. Labi formulēts materiālais princips apkopo ticības sistēmas būtību vienā frāzē. Šis koncepts izklausās vienkāršs, bet daudziem cilvēkiem ir problēmas formulēt savu ticību tik kodolīgi. Un kādiem, kuri var formulēt savu materiālo principu, ir redzamas grūtības definēt savu formālo principu. Kaut arī tie abi nav pilnīgi kādas teoloģiskās pozīcijas izklāsts, tie sniedz labu tās galveno principu kopsavilkumu.

3. TEOLOĢISKĀS INFORMĀCIJAS PARASTIE AVOTI

Materiālais princips tiek iegūts no formālā principa. Citiem vārdiem sakot, teoloģiskās informācijas avots ietekmēs secinājumus, kas tiek izdarīti par Dievu, Viņa attiecībām ar cilvēci un citiem jautājumiem. Kas tad ir teoloģiskās informācijas avots? Kad tiek analizēti dažādu grupu un reliģiju teoloģiskie argumenti un metodes, kļūst redzami dažādi modeļi. Parasti tiek izmantoti pieci atšķirīgi reliģiskās informācijas avoti: Raksti, saprāts, autoritātes, tradīcija un pieredze.²

2 Pētniecība par to, kā tiek iegūta informācija jebkurā nozarē, tiek saukta par epistemoloģiju. Daudzi dažādi teologi atzīst šos informācijas pamatavotus. Ir zināmas nesaskaņas par to, kurus vajadzētu apvienot un kurus paturēt šķirtus. Piemēram, dažas sistēmas neuzskaitīs cilvēka autoritāti kā atsevišķu avotu, izvēloties to iekļaut tradīcijā. Taču šis atšķirības vairāk ir struktūras, nevis būtiskas.

Šie avoti var tikt lietoti atsevišķi vai kādā kombinācijā. Mēs redzam, ka tie tiek izmantoti dažādās kristīgās teoloģijās. Patiesi, ja tiek skaidroti nedaudz plašāk, tos var saskatīt gandrīz jebkurā reliģijā. Šie izmantotie informācijas avoti veidos un ietekmēs teoloģiskos secinājumus, kas no tiem tiek iegūti.

Raksti

Pirmais nozīmīgākais reliģiskās informācijas avots ir Raksti. Vairumam (bet ne visām) reliģiju ir rakstīti, autoritatīvi avoti, un vairums reliģiju uzskata, ka viņu svētajiem rakstiem zināmā mērā ir dievišķa autoritāte. Kristiešiem šis avots, protams, ir Bībele. Jums var rasties jautājums, kāpēc tikai tagad tiek pateikta tik acīmredzama lieta. Pavaicāiet kristietim, kā viņš iegūst informāciju par Dievu, un, visticamāk, atbilde būs šāda: “No Bībeles.” Tā ir ierasta atbilde, bet vai tā ir patiesa? Vai tā tiešām ir pilnīga? Vienkārši pasakot, ka mēs iegūstam informāciju no Bībeles, rodas citi jautājumi. Kuras grāmatas ietilpst Bībelē, un kuras ne? Piemēram, vai **apokrifi** ir jāietver? Jautājums par Bībeles **kanonu** rada zināmu šķelšanos kristiešu starpā, vieniem pieņemot vairāk, otriem mazāk grāmatu, nekā mēs sagaidām.

Arī citi jautājumi ir nozīmīgi. Vai Bībele tiek uzskatīta par uzticamu informācijas avotu, vai arī tā tiek lasīta ar aizdomām? Vai tā ir nekļūdīga vai tomēr ietver kļūdas? Vai tā pilnībā ir Dieva vārds, vai tikai kādas tās daļas ir Dieva vārds, vai tā vienkārši ir cilvēku radīts dokuments? Vai tā ir autoritatīva arī tulkojumos vai tikai oriģinālajās valodās? Kā tā ir jāinterpretē? Visi šie jautājumi ir jāaplūko, jo tie ietekmēs Rakstu izmantošanu un nozīmi. (Detalizēti šiem jautājumiem mēs pievērsīsimies grāmatas otrajā nodaļā.) Tomēr Raksti nepārprotami ir viens no galvenajiem reliģiskas informācijas avotiem daudziem cilvēkiem. Protams, arī nekristīgas reliģijas var tikt balstītas viņu pašu rakstos. Šīm reliģijām ir jāatbild uz tādiem pašiem jautājumiem kā kristietībai.

Saprāts

Otrs galvenais reliģiskās informācijas avots ir saprāts. Vienas teoloģijas iedrošina neierobežotu saprāta izmantošanu, citas pret tā izmantošanu izturas uzmanīgi, un dažas, šķiet, to noraida. Tomēr katra reliģija kaut kādā veidā saprātu izmanto. Pat tad, ja reliģijai vienīgi tās raksti ir formālais princips, saprāts tiek izmantots, lai šos rakstus lasītu, skaidrotu, saprastu, organizētu un pasniegtu to saturu. Citi var piešķirt cilvēka saprātam un loģikai izšķirošāku lomu. Ir cilvēki, kas vienkārši neticēs, ka kaut kas ir patiess, ja to nevar pierādīt (kaut arī viņu pierādīšanas standarti dažādiem informācijas veidiem var būt diezgan atšķirīgi). Kāds noraidīs mācības, ja neredzēs tām jēgu. Cits savā teoloģijā izmantos Rakstu un saprāta kombināciju.

Tā kā saprātam var tikt piešķirti dažādi autoritātes līmeņi, teologi bieži izšķir starp **saprāta kā kunga** un **saprāta kā kalpa** lietojumu. Šī izšķiršana kļūst par nozīmīgu faktoru, kad vien izskatās, ka ir atšķirība starp Rakstu saturu un saprāta secinājumiem. Saprāta kā kunga lietojums nostāda saprātu pār Rakstiem. Ja ir konflikts, parasti tiek pieņemts, ka Raksti kļūdās, un tiek sekots saprāta secinājumam. Saprāta kā kalpa lietojums pakļauj saprāta secinājumus Rakstu autoritātei. Ja tie ir pretrunā, Raksti uzvar.

Jautājums ir par saprāta uzticamību. Vai mēs varam sev uzticēties, lai pieņemtu pareizus lēmumus un izdarītu loģiskus secinājumus ar savām prāta spējām? Kamēr vieni lielā mērā uzticas savam saprātam, citi norāda, ka saprāts ir daļa no mūsu kritušās cilvēka dabas. Grēcīgums ir ietekmējis mūsu saprāta spējas, kas var nebūt tik uzticamas, kā daži domā! Turklāt saprātam var nepietikt informācijas, lai izdarītu teoloģiskus secinājumus, ja tas neizmanto citus informācijas avotus.

Autoritātes

Trešais zināšanu avots ir autoritātes. Daudzi cilvēki ir noskaņoti neuzticēties autoritātēm un ir aizdomīgi, kad citi cilvēki saka, ko domāt vai kam ticēt. No vienas puses, ir labi iemesli būt uzmanīgiem,

īpaši tad, ja mēs uzticamies autoritāšu spriedumam nekritiski, neņemot vērā ne to, ka viņas var maldīties, ne arī veidu, kādā viņas pašas iegūst informāciju. Citiem vārdiem sakot, autoritātes varētu izmantot tos pašus avotus, ko izmantotu mēs, bet mēs neapzinātos, ka tie tiek izmantoti. No otras puses, ir brīži, kad mums ir jāpaļaujas uz citu, izglītotāku cilvēku spriedumu. Cilvēks nevar būt eksperts visās dzīves un zināšanu jomās – pat teoloģiskos jautājumos. Mēs varam mācīties no citiem, kas ir pētījuši konkrētos jautājumus dziļāk nekā mēs.

Liela daļa no mūsu pirmajām zināšanām nāk no autoritātēm. Mūs ievērojami ietekmē vecāki un ģimene, īpaši reliģiskos jautājumos. Cilvēku autoritātes ir mācītāji, skolotāji, rakstnieki un pat draugi. Autoritāte, uz ko cilvēki paļaujas, bieži ir savas baznīcas pozīcija. Mums nav jānoraida šie avoti tāpēc, ka tie darbojas autoritatīvi, bet mums vajadzētu uzmanīties no spriedumiem, kas balstās tikai autoritātē. Kas ir avoti, kuri ir pamatā viņu autoritatīvajai pozīcijai, un vai ir pieņemams iemesls uzticēties viņu autoritātei?

Tradīcija

Ceturtais galvenais informācijas avots ir tradīcija. Tā ļauj skolotājiem, praksēm un pieredzēm nodot informāciju un, iespējams, ietekmēt tagadni un nākotni. Vēstures un tradīcijas apzināšanās ļauj ticīgajiem, kas dzīvojuši pirms mums, būt līdzdalīgiem šodienas lēmumu pieņemšanā. Tā arī atgādina, ka neesam pirmie kristieši. Citi ar līdzīgām lietām un jautājumiem ir saskārušies pirms mums, un viņi var būt mūsu resurss. Pagātnes precedents bieži ietekmē to, kā domājam un rīkojamies, mums to bieži vien neapzinoties.

Vieni kristieši tradīcijai kā zināšanu avotam ir īpaši atvērti, citi ir ievērojami skeptiskāki. Ja jūtam pienākumu kaut ko darīt tikai tāpēc, ka tas ir darīts iepriekš, mēs sastopamies ar **tradicionālismu**. Šī pozīcija sliecas pieņemt pagātnē darīto diezgan nekritiski. Pretstatā tam veselīga attieksme pret tradīciju var izglītēt mūs par mūsu ticības paušanu un praksi vēsturē. Kolektīvo un kopīgo baznīcas pieredzi atceras, godā, un tā var būt noderīgs pienesums caur tradīciju. Vēstures

un tradīcijas apzināšanās var dot iespēju paraudzīties no atšķirīgas perspektīvas, tādējādi ļaujot redzēt aiz mūsu pašu t. s. aklās zonas.

Visskaidrāk tradīcijas ietekmi varam pamanīt, kad tā ir mums nepazīstama vai to neizprotam. Mēs varam nebūt sajūsmā par kādu mums iepriekš nezināmu tradīciju. Tomēr mums visiem vajadzētu atzīt, ka tradīcijas ietekmē mūs visus. Mēs varam tās redzēt dievkalpošanā, liturģijā un lūgšanā. Tradīciju ietekme var būt vairāk pamānāma mūsu gadskārtējās svētku dienās vai svētbrīžu noturēšanā. Bet, tāpat kā autoritātes gadījumā, mēs rīkosimies gudri, ja aplūkosim tradīcijas pamatojumu un attaisnojumu. Kāpēc tas sākotnēji tika mācīts vai praktizēts? Vai ir labs iemesls tam, ka šī tradīcija ir tikusi saglabāta? Vai šī prakse aizvien ir uzteicama?

Pieredze

Pēdējais no bieži lietotajiem teoloģiskās informācijas avotiem ir pieredze. Patīk vai ne, mūsu pieredze ietekmē to, kā domājam, izprotam un jūtam. Mēs drīzāk ticēsim kaut kam, ko paši esam redzējuši, un esam skeptiski pret lietām, ko paši neesam pieredzējuši. Tāpat kā saprāta gadījumā, pieredze var tikt izmantota, lai kalpotu citiem avotiem vai mēģinātu tiem uzkundzēties. Teoloģija var palīdzēt interpretēt un saprast mūsu pieredzi, un mūsu pieredze var veidot un izmainīt mūsu teoloģiju.

Ir viegli ļaut mūsu pieredzei mūs ietekmēt. Apdomājiet, cik daudz cilvēku pieņem morālus lēmumus, balstoties nevis Rakstos, bet savās sajūtās. Ja kaut kas raisa labas sajūtas vai to par efektīvu ir atzinis kāds draugs, mēs varam mēģināt to attaisnot pat tad, ja mūsu reliģija māca citādi. Mūsu pieredze mums ir svarīga, bet vajadzētu atcerēties, ka tā nekad nav pilnīga. Mēs nebijām klāt, kad Dievs radīja pasauli, kad Kristus piecēlās no kapa vai kad Gars nolaidās Vasarsvētkos. Mēs nebijām liecinieki daudziem vēsturiskiem notikumiem. Ja mūsu tiešā pieredze spriestu par šiem notikumiem, mēs tos varētu apšaubīt.

Bet mēs ne vienmēr ļaujam savai pieredzei spriest par citām mūsu dzīves sfērām. Es nekad neesmu lidojis kosmosā, dzemdējis bērnu

vai apmeklējis Antarktīdu, tomēr neapšaubu, ka astronauti ir devušies kosmosā, zinu, ka bērna dzemdēšana var būt sāpīga, un man nav nekādu šaubu par to, ka Antarktīda eksistē. Mūsu pieredze var mūs maldināt, ja uz to pārāk daudz paļaujamies. Un nekad nevajadzētu aizmirst, ka mūsu pieredzi pastāvīgi ietekmē mūsu grēcīgums.

Tomēr pieredze ietekmē mūsu teoloģiju. Tas, ko mēs darām un sakām dievkalpošanā, var ietekmēt mūsu teoloģiju un pat likt mums to mainīt. Vai nu to apzināties vai ne, mēs sliecamies aplūkot visus citus laikus caur mūsu pašu laika un pieredzes prizmu. Mēs izturamies skeptiski pret lietām, ko paši neesam pieredzējuši. Iespējams, tādēļ mūsu Pestītājs māca: “Svētīgi tie, kas neredz un tomēr tic!” (Jņ 20:29).

Avotu izvērtēšana, prioritāte un izmantošana

Visi šie pieci avoti var veidot un būtiski ietekmēt cilvēka teoloģiju. Ikviens no mums izjūt visu šo avotu ietekmi, atzīstam to vai ne. Mēs varam saprast, ka kādi no tiem ir noderīgāki par pārējiem. Mēs varam saskatīt vājās un stiprās puses dažādos avotos, taču tie visi darbojas mūsu pasaulē un ietekmē mūsu teoloģiju. Ir jāatbild uz jautājumu, kas veidos mūsu formālo principu. Ja dažādi avoti sniedz dažādu informāciju, kuram mēs vairāk uzticēsimies un sekosim?

Luteriskā teoloģija uzstāj, ka teoloģijas avotam un standartam, pēc kura mēs vērtējam visu teoloģiju, jābūt Svētajiem Rakstiem. Tas bieži tiek īsumā izteikts ar lielo Reformācijas principu *Sola Scriptura* (vienīgi Raksti). Mēs pateicamies Dievam par savām saprāta spējām, bet atzīstam, ka mūsu saprāts ir ierobežots un grēka ietekmēts. Kad Dieva vārds un mūsu saprāts ir konfliktā, mēs sekojam vārdam. Dievs ir devis mums dažādas autoritātes, bet tās ir pakļautas Viņa vārdam un patiesībai. Rakstiem ir jābūt par normu arī tradīcijai un pieredzei. Taču jāatceras, ka mēs nebūsim brīvi no šo avotu ietekmes. Mūsu saprāts, pieredze un pārējie avoti pieprasa mūsu uzmanību. Jautājums ir, vai tie spēs mūs novērst no vārda patiesības vai arī ļausim Dieva patiesībai būt mūsu noteicošajam ceļvedim.

Šo avotu izpratne palīdz izskaidrot šķelšanos

Mēs gribam apzināties šo ietekmi un pakļaut visus citus informācijas avotus Dieva vārda patiesībai. Vienlaikus šo avotu apzināšanās ir noderīga, kad aplūkojam citu reliģisku grupu mācības. Kristieši bieži ir neizpratnē par dažādu denomināciju atšķirīgajām mācībām. Kā šīs grupas var ticēt atšķirīgām lietām, kad mums visiem ir viena un tā pati Bībele? Šādu šķelšanos un atšķirīgu mācību iemesls lielā mērā ir saistīts ar citu informācijas avotu svarīgumu. Ne visas denominācijas (konfesijas) piekrīt tam, ka Raksti ir vienīgais doktrīnas avots un standarts. Dažas piešķir vienādu vai pat augstāku statusu vienam vai vairākiem citiem avotiem. Izpratne par to palīdzēs mums saprast šīs atšķirības.

Tas nenozīmē, ka mums vajadzētu būt apmierinātiem ar šo sašķelētību, bet tas veido sākumpunktu dialogam. Kad zinām, ko citi izmanto kā zināšanu pamatu, spēsim labāk saprast un apspriest viņu un mūsu nostāju. Tas ir jo īpaši svarīgi, kad aplūkojam nekristīgu grupu mācību. Izpratne par viņu teoloģiskajiem iepriekšpieņēmumiem var dot mums iespēju pasludināt viņiem Evaņģēliju efektīvāk.

Protams, aplūkojot informācijas avotus, šķelšanos nevar pilnībā izskaidrot. Maldu mācība ir ne tikai pārprašana, bet tā ir saistīta arī ar cilvēka grēcīgumu un sacelšanos pret Dievu. Tas ir ne tikai intelektuāls jautājums, bet arī garīga problēma, kas prasa Dieva risinājumu Kristū.

4. DAŽAS LIETAS, NO KĀ PIESARGĀTIES, STUDĒJOT TEOLOĢIJU

Teoloģijas studijas ir brīnišķīga lieta. Ir aizraujoši gūt jaunu ieskatu, saprast lietas, kas kādreiz mulsināja, vai atrast jaunu Dieva patiesības lietojumu. Lai mūsu aizrautība nenovērstu mūs no patiesības, būtu labi, ja mēs sev atgādinātu dažas lietas, no kā piesargāties. Pirmā – un teologi to piedzīvo bieži – ir kārdinājums izturēties

pret šo mācību priekšmetu tikai kā pret akadēmisku disciplīnu. Ir viegli uzlūkot teoloģiju tikai kā vienu no intelektuālām nodarbēm un izturēties pret Dievu kā objektu, kas jāappraksta, par ko jādiskutē vai pat jāmanipulē ar to. Mēs nedrīkstam uzurpēt Dieva vietu šādā veidā. Dievs nav pētāma lieta – Viņš ir dzīvais Dievs. Mums ir attiecības ar Viņu, un mēs Viņu saucam par Tēvu, jo Viņš mīlestībā adoptēja mūs kā Savus bērnus caur Jēzu Kristu. Atceroties savu vietu Viņa priekšā, mēs uzsākam šīs studijas pazemībā un ticībā.

Problēmas var veidoties arī tad, kad aplūkojam citus teoloģiskos uzskatus un pozīcijas. Kā jau iztīrījām šajā nodaļā, aiz dažādām kustībām un mācībām stāv dažādi teoloģiski iepriekšpieņēmumi un metodes. Mēs varam izprast, kā cilvēki nonāk pie dažādiem teoloģiskiem secinājumiem, bet tas nenozīmē, ka mums vajadzētu piekrist maldu mācībai. Dievs dara mums zināmu Savu patiesību. Mēs esam aicināti ticēt, uzticami mācīt un pasludināt Dieva vārdu. Lai arī gribam ar cieņu izturēties pret citiem cilvēkiem, mēs nedrīkstam būt pārāk pielaidīgi vai plurālistiski, tādējādi pieļaujot kompromisu attiecībā pret patiesību.

Trešā problēma bieži atklājas pie teoloģijas studentiem. Aizrāvušies ar kādu jaunu ieskatu, mēs varētu sagaidīt, ka visiem būs tāds pats ieskats un viņi būs tikpat dedzīgi. Iespējams, ka viņiem tādiem vajadzētu būt, bet mums ir jāpaliek pazemīgiem, nevis augstprātīgiem. Sv. Pēteris reiz rakstīja: “Bet turiet Kungu Kristu svētu savās sirdīs, būdami arvien gatavi aizstāvēties pret ikvienu, kas vaicā par cerības pamatu jūsos; tomēr gan ar lēnprātību un bijību, paturot labu sirdsapziņu ..” (1Pēt 3:15–16).

Mēs varam palikt uzticami patiesībai, izturoties pret citiem cilvēkiem ar cieņu un laipnību. Doktrīnas patiesība un autoritāte nav atrodama tai ticoša cilvēka spēkā, entuziasmā vai dedzīgumā. Tā ir patiesa, ja ir balstīta Dieva vārdā.

Keroties pie darba

Esam pietiekami daudz pateikuši par sagatavošanos. Ir vairākas tēmas, par ko varētu diskutēt, bet iepriekš minētā metode ir domāta

kā instruments, kas sagatavo mūs patiesas bibliskas doktrīnas studijām. Mūsu metode kļūst acīmredzamāka, kad tiek piemērota un izmantota. Ir laiks studēt doktrīnu, kam mēs ticam, ko mācām un apliecinām.

Galvenie termini

• Apokrifi	• Prāta kā kalpa lietojums
• Ekseģētiskā teoloģija	• Prāta kā kunga lietojums
• Epistemoloģija	• <i>Sola Scriptura</i>
• Formālais princips	• Teoloģija
• Kanons	• Tradicionālisms
• Materiālais princips	• Vēsturiskā teoloģija
• Praktiskā teoloģija	

ATKĀRTOŠANAI UN APSPRIEŠANAI

1. Kristietība ir vienkārša, bet ne vienkāršota. Aplūkojiet šo atšķirību. Vai dažas sarežģītas mācības kristietībā atņem kaut ko no tās vienkāršības? Kā pārlieka vienkāršošana var sagrozīt kristīgo mācību?

2. Dažādi cilvēki parasti izmanto piecus reliģiskās informācijas pamatavotus, lai iegūtu reliģiskas zināšanas. Tā kā dažkārt varam just visu piecu avotu ietekmi, ir svarīgi zināt, kurš avots ir augstākā autoritāte. Izvērtējiet, kā teoloģiska jautājuma izpratni ietekmē dažādu avotu prioritātes noteikšana. (Piemēram, kā atšķirtos ticība mirušo augšāmcelšanai, ja augstākā autoritāte ir Raksti vai ja dominē saprāts.)

3. Teoloģiju var ietekmēt tradīcija. Apspriediet vismaz divus ieguvumus, ko dod veselīgs skatījums uz tradīciju, un divus veidus, kādos tradicionālismam var būt negatīvas sekas.

TĀLĀKAI LASĪŠANAI

- Allen, Diogenes. *Philosophy for Understanding Theology*. Atlanta: John Knox Press, 1985.
- Thielicke, Helmut. *A Little Exercise for Young Theologians*. Grand Rapids: Eerdmans, 1980.

2. ATKLĀSME UN DIEVA VĀRDS

Kā cilvēks iepazīst Dievu? Ja Dievs ir, vai cilvēki var Viņu pazīt vai zināt, kāds Viņš ir? Ko Dievs no manis sagaida? Vai Viņam ir plāns manai dzīvei? Šādus jautājumus ir uzdevuši visu kultūru cilvēki visās valodās visā cilvēces vēstures gaitā. Vai uz tiem var atbildēt? Vai cilvēks jebkad var būt drošs, ka viņa atbilde ir pareizā? Šie ir svarīgi jautājumi, un tie ir jāuztver nopietni. Taču atbildes nav meklējamas cilvēkos, kas tās uzdod. Patiesas atbildes uz šiem jautājumiem ir atrodamas patiesajā Dievā, kas atklāj Sevi mums un aicina mūs ticēt. Dievs atklāj Sevi cilvēcei pēc Viņa paša noteikumiem. Viņš uzdod mums jautājumus, tiesā mūs, piedod mums, iedrošina mūs un atklāj mums Sevi ar tādiem vārdiem un darbiem, kurus mēs varam saprast.

Mēs izpētīsim Viņa atklāsmi, aplūkojot vairākus jautājumus.

1. Dabiskās zināšanas par Dievu: ko mēs varam zināt par Dievu no radības?
2. Atklāsmē sniegtās zināšanas par Dievu: ko mēs varam zināt par Dievu no Rakstiem?
3. Jēzus Kristus – Sevi atklājušais Dievs: Kristus ir zināšanu un noteiktu attiecību ar Dievu atslēga.
4. Rakstu īpašības: ko Raksti par sevi saka?
5. Ārējā liecība par Rakstiem: vai bibliskais teksts ir uzticams?
6. Bibliskā teksta izpratne: pareiza Dieva vārda lasīšana un izmantošana.

Kad kaut kas tiek atklāts, tas kļūst zināms, atsegts vai celts gaismā. Kad cilvēki runā par Dieva atklāsmi, viņi bieži domā, ka ir kaut ko atklājuši par Dievu. Daudzi uzskata, ka Dievs it kā slēpjas un tiem Viņš

ir jāatrod. Bibliskā mācība par **atklāsmi** ir tieši pretēja. Tā koncentrējas nevis uz cilvēces meklējumiem, bet uz Dieva vēlmi komunicēt – lai Viņa pasaule Viņu pazīst personiski un pārlicinoši. Viņš mūs meklē (Lk 15:8–10). Viņš uzņemas iniciatīvu. Tādēļ īstais jautājums ir: “Kā Dievs dara Sevi zināmu radītajai pasaulei?” Raksti atbild, ka Dievs atklāj Sevi divos veidos: dabiskajās zināšanās (vai vispārējā atklāsmē) un Dieva atklāsmē sniegtajās zināšanās (sauktās arī par īpašo vai pārdabisko atklāsmi).

1. DABISKĀS ZINĀŠANAS PAR DIEVU

Ko var zināt par Dievu, ja Viņš nav runājis tieši ar mums? Kad cilvēki runā par Dieva zināšanu, viņi bieži balsta savus apgalvojumus uz kādu personisku pieredzi vai sajūtām. Viņi zina Dievu no saulrieta skaistuma, kalnu smaiļu majestātiskuma vai neticamās universa kārtības. Viņi zina Dievu no sabiedrības morālās kārtības vai cilvēka saprāta un mīlestības unikalitātes. Kristīgajā teoloģijā to sauc par **dabiskajām zināšanām** par Dievu. Tā ir informācija, kas atklāta caur Dieva pirkstu nospiedumiem radībā.

Raksti apelē pie dabiskajām zināšanām

Bībele skaidri atzīst, kas šīs zināšanas ir un ko tās dara. “Debesis daudzina Dieva godu, un izplatījums izteic Viņa roku darbu” (Ps 19:2 un turpmāk). Nesaskatīt Dieva roku aiz radības skaistuma, sarežģītības un kārtības ir muļķīgi, jo muļķis saka savā sirdī, ka Dieva nav (Ps 14:1). Bieži dzirdams, ka zinātne, dabas studijas iznīcina ticību. Patiesībā daudzi kristieši ir pieredzējuši pretējo. Radības sarežģītība un majestātiskums, debesu un zemes pētniecība daudzos raisa bijību un izbrīnu par Dievu. Pat tad, kad zinātnieks atslēdz vai atbrīvo atoma varu, aizvien paliek kāds neskarts un neapverts noslēpums un brīnums.

Dieva radītās lietas pasludina Viņa spēku un majestātiskumu. Pāvils saka, ka dievišķā daba un spēks ir uzskatāmi atklāti Viņa radībā. Tur Viņš Sevi ir pietiekami atklājis, lai ikviens cilvēks varētu zināt, ka ir Dievs, ka Viņš ir svēts, visvarens un ka mēs esam atbildīgi Viņa priekšā. Šīs zināšanas neatstāj cilvēkiem nekādus aizbildinājumus Dieva taisnās tiesas priekšā (Rm 1:20). Ar dabiskajām zināšanām cilvēki pazīst Dieva taisno likumu (Rm 1:32) un “sekodami savai dabai, izpilda bauslību.. To pašu apliecina viņu sirdsapziņa un viņu domu spriedumi, kas cits citu vai nu apsūdz, vai attaisno ..” (Rm 2:14, 15). Vērojot radības sarežģītību un kārtību, esot lieciniekiem Viņa pastāvīgajām rūpēm par radību, un pat caur sirdsapziņu – iekšējo balsi, kas runā par pareizā un nepareizā realitāti, – visi cilvēki saskaras ar Dieva esamību, spēku, majestātiskumu un cilvēces pilnīgo atkarību no Viņa.

Dabiskā liecība Dieva esamībai

Tātad dabiskās zināšanas par Dievu ir īstas un svarīgas. Apskatot Dieva radību, var daudz ko iemācīties. Ir cilvēki, kas ir tik pārliccināti par šīm zināšanām, ka cenšas izmantot šo informāciju, lai pierādītu Dieva esamību. Šādi pierādījumi ir dabisko zināšanu realitātes paplašinājums. Vajadzētu ievērot, ka Bībele šo atklāsmi sauc par pašsaprotamu, bet nenoformulē to kā pierādījumus. Dieva pašatkālsme nav pakļauta mūsu vēlmei pēc pierādījumiem saskaņā ar mūsu noteikumiem. Ir labāk uzskatīt šos pierādījumus – ontoloģisko, kosmoģisko, teleoloģisko, morālo, pieredzē balstīto un vēsturisko argumentu – par dabisko zināšanu klasifikāciju. Šo argumentu detalizēta izpēte var sniegt noderīgu ieskatu, bet to sniegtās zināšanas par Dievu vienmēr ir nepilnīgas.

Ontoloģiskajā argumentā Dieva eksistenci parāda fakts, ka mūsu domās un pieredzē ir ideja par Dievu, kādu augstāku intelektu un spēku. Tāpēc ir loģiski secināt, ka jāpastāv būtnei, kas ir pārāka par citām. Ja tā, tad šī būtne ir Dievs. Savās vienkāršākajās izpausmēs ontoloģiskais arguments būtībā nozīmē, ka ticēt Dieva esamībai ir jēgpilni.

Kosmoloģiskais arguments meklē pierādījumus radības esamībā, skaistumā un brīnumā. Kā šo pasauli var izskaidrot bez radītāja? Visa dabiskā kārtība norāda uz to, ka ir jābūt Dievam. Ar to cieši saistīts ir **teleoloģiskais arguments**, kas pamato Dieva esamību neticamajā kārtībā un mērķī, kas ir novērojami dabā. Tās nav tikai nejaušas lietas – tās demonstrē kārtību un noteiktu mērķi. Radības sarežģītība liek domāt, ka ir kāds, kas vada un izkārtu realitāti šādā formā.

Morālais arguments – ka indivīdos un sabiedrībās ir morāla sirdsapziņa – uzlūko morālu pienākumu pastāvēšanu un gandrīz vai vispārēju izplatību visās cilvēku sabiedrībās kā kaut ko tādu, kas nāk no dievišķa avota, jo to nevar izskaidrot ar dabiskiem cēloņiem. Ja ir fundamentāls likums vai morāle, ko piedzīvo visi cilvēki, tad var apgalvot, ka šis likums nāk no kāda – no Dieva.

Divdesmit pirmā gadsimta cilvēki par Dieva piedzīvošanu bieži runā tad, kad piedzīvo neticamas emocijas, apgaismību vai pārsteidzošu skaistumu. To bieži sauc par **pieredzē balstītu argumentu** Dieva esamībai. Ir cilvēki, kurus šāda vispārēja iekšēja miera vai neticama skaistuma piedzīvošana ir pārliecinājusi, ka viņi ir bijuši Dieva klātienē. Nāves tuvums citus pārliecina, ka viņi ir redzējuši pierādījumus kaut kam augstākam. Viņi tic, ka ir tieši sajutuši Dievu.

Visbeidzot, **vēsturiskais arguments** Dieva esamību cenšas parādīt ar vēstures notikumu palīdzību. Vieni to argumentē, norādot uz gandrīz vispārēju kāda dieva apzināšanos cilvēces vēstures rakstītajos avotos. Tā kā vairums cilvēku ir secinājuši, ka ir kāds dievišķs valdnieks, kas vada šīs pasaules lietas, šai domai jāietver daļa patiesības. Citi uzskata, ka Dieva esamības pierādījumus redz vēstures notikumos vispārējā labā uzvarā pār ļauno. Šādi apgalvojumi var izskatīties vāji, kad tos salīdzina ar tirānijas vai apspiešanas periodiem cilvēces vēsturē.

Dabisko zināšanu novērtējums

Par Dievu kaut ko var uzzināt gan no šiem, gan citiem avotiem. Ko tas galu galā izskaidro? Pasaulē ir skaistums un kārtība, bet ir arī šķietami neizvēlīgs, destruktīvs dabas spēks. Šķiet, ka katrai svētībai